

Regionální inovační systémy a jejich význam pro konkurenceschopnost

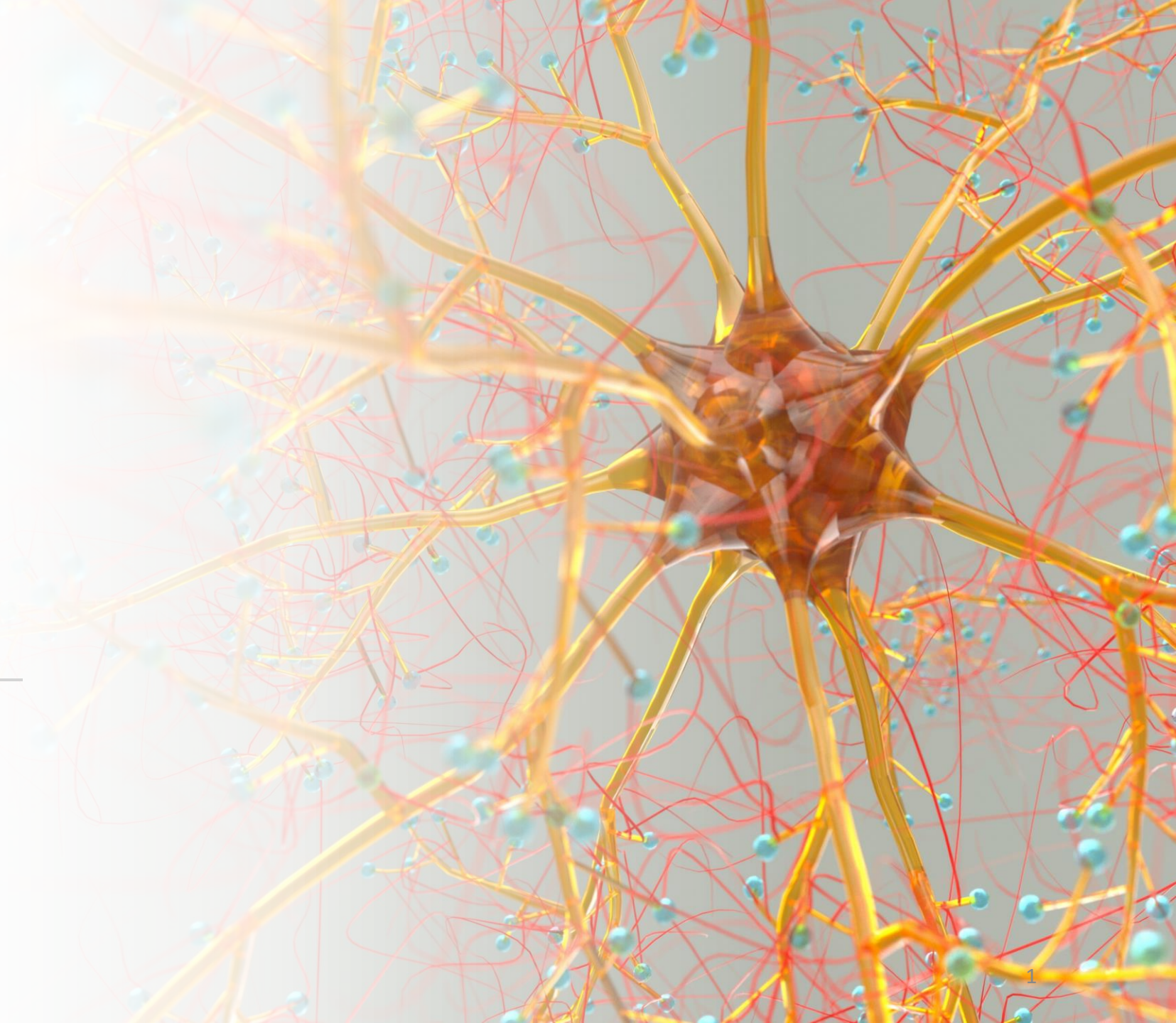
Jiří Blažek, ekonomický geograf

Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Přírodovědecká fakulta UK, Praha

Plzeň, Hotel Vienna House, 3. října 2023

Motto:

„úspěšnost firmy
či výzkumné
organizace
nezáleží jen na
ní, ale i na
kvalitě okolního
prostředí“

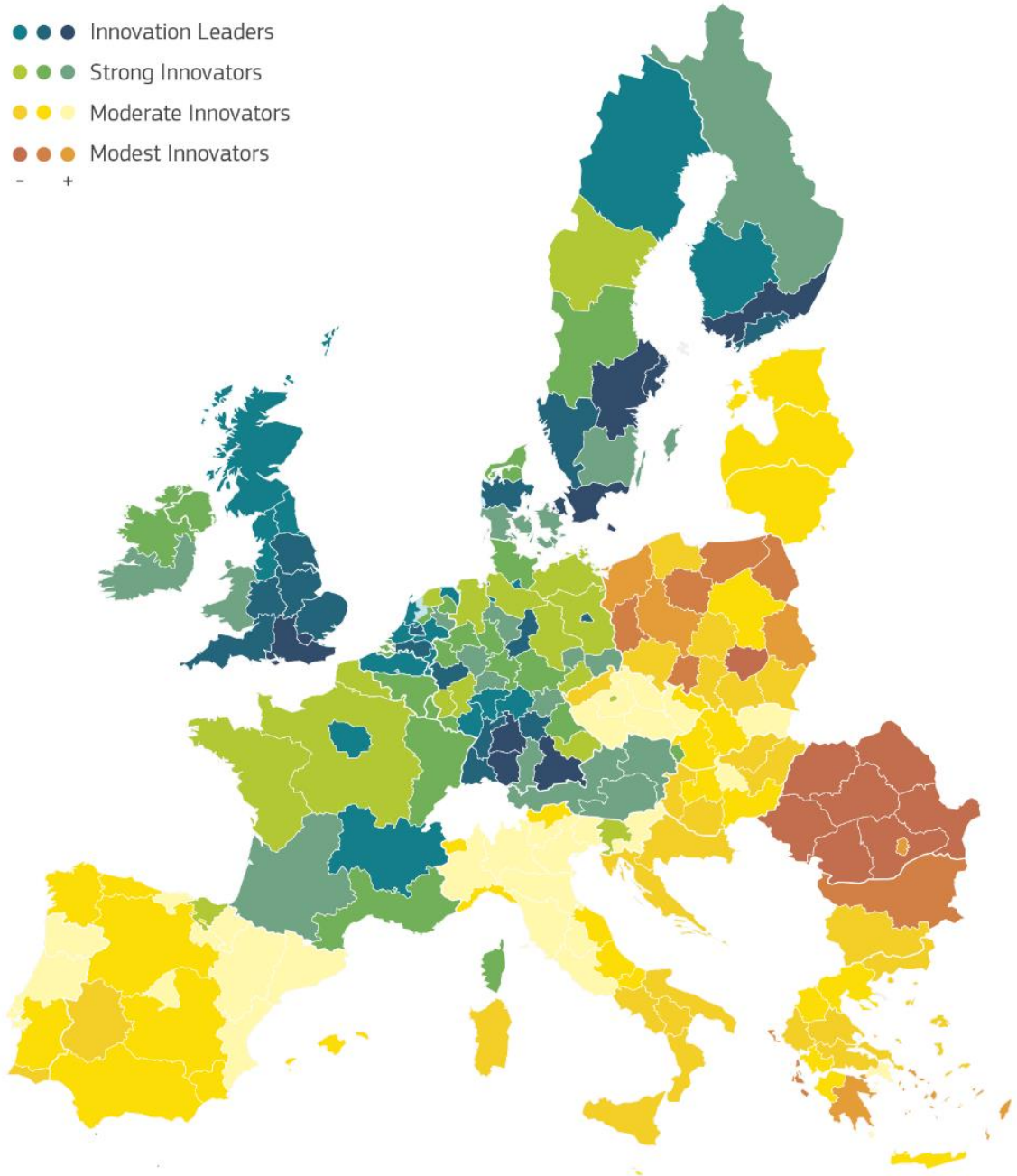
- ▶ Dvě základní pojetí „okolního prostředí“:

1) **geografická blízkost** a s tím spojená regionální identita, např. kraje ➔ **regionální inovační systémy**

2) **vertikální inovační systém** - „okolí“ = pozice a vztahy v rámci dodavatelských řetězců či **globálních produkčních sítí** (odběratelé i dodavatelé často sídlí v různých regionech, státech i kontinentech)

- ▶ - **na firmy často působí obě „okolí“ současně**

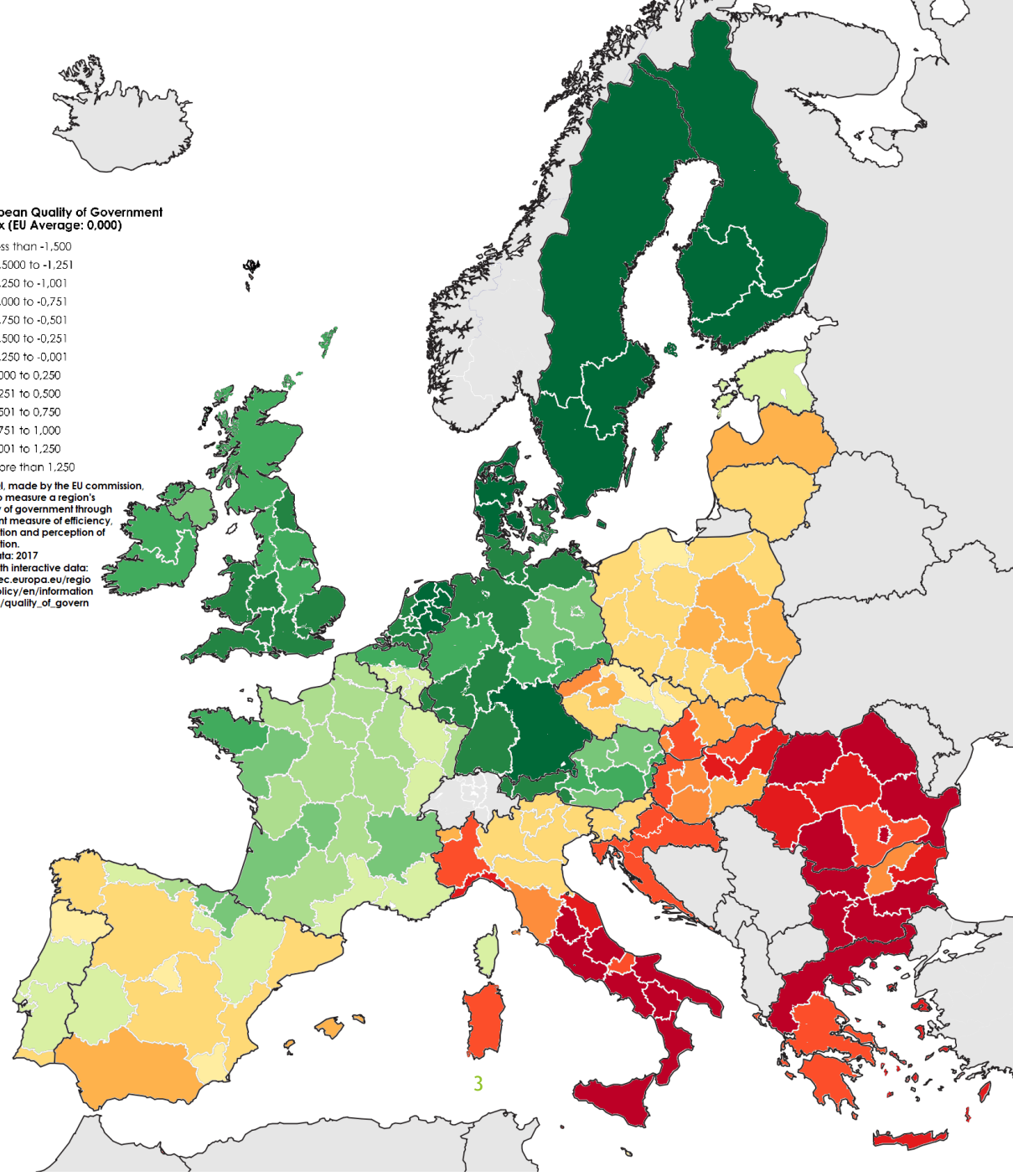
- ● Innovation Leaders
- ● Strong Innovators
- ● Moderate Innovators
- ● Modest Innovators
- +

European Quality of Government Index (EU Average: 0,000)

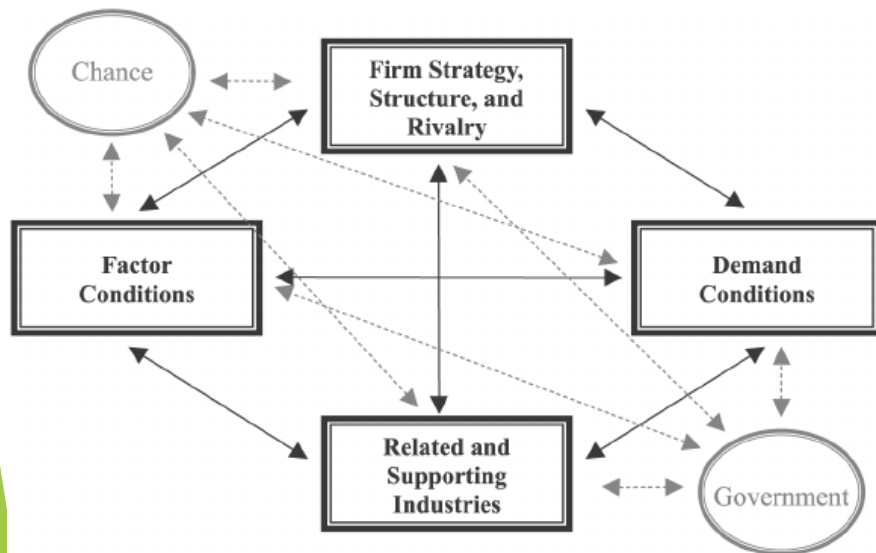
- Less than -1,500
- -1,5000 to -1,251
- -1,250 to -1,001
- -1,000 to -0,751
- -0,750 to -0,501
- -0,500 to -0,251
- -0,250 to -0,001
- 0,000 to 0,250
- 0,251 to 0,500
- 0,501 to 0,750
- 0,751 to 1,000
- 1,001 to 1,250
- More than 1,250

The EQI, made by the EU commission, aims to measure a region's quality of government through different measure of efficiency, corruption and perception of corruption.
 Last data: 2017
 Link with interactive data: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/maps/quality_of_governance

Role okolního geografického prostředí:

americký expert na business strategy M. Porter vymezil 4 základní faktory konkurenceschopnosti:

Source: Porter (1990)

1) kvalita vstupů - vzdělání, infra, přírodní zdroje...

2) kvalita podpůrných oborů

3) náročnost trhu

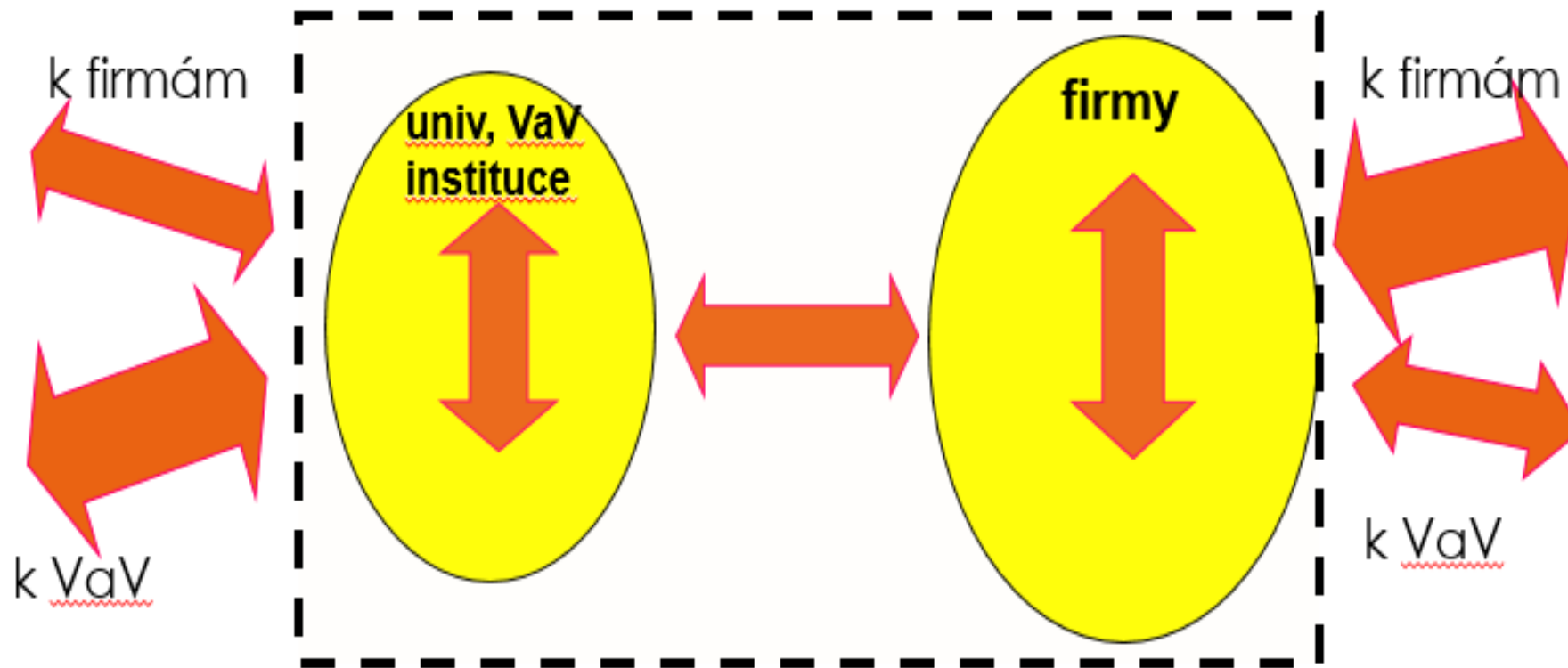
4) strategie firem: high- vs. low-road, charakter a intenzita konkurence

Σ Porter: existence klastrů ukazuje, že řada faktorů konkurenceschopnosti má regionální povahu, což implikuje potřebu decentralizované politiky.

Schéma vyspělého regionálního inovačního systému - RIS (*britský ekonomický geograf P. Cooke)

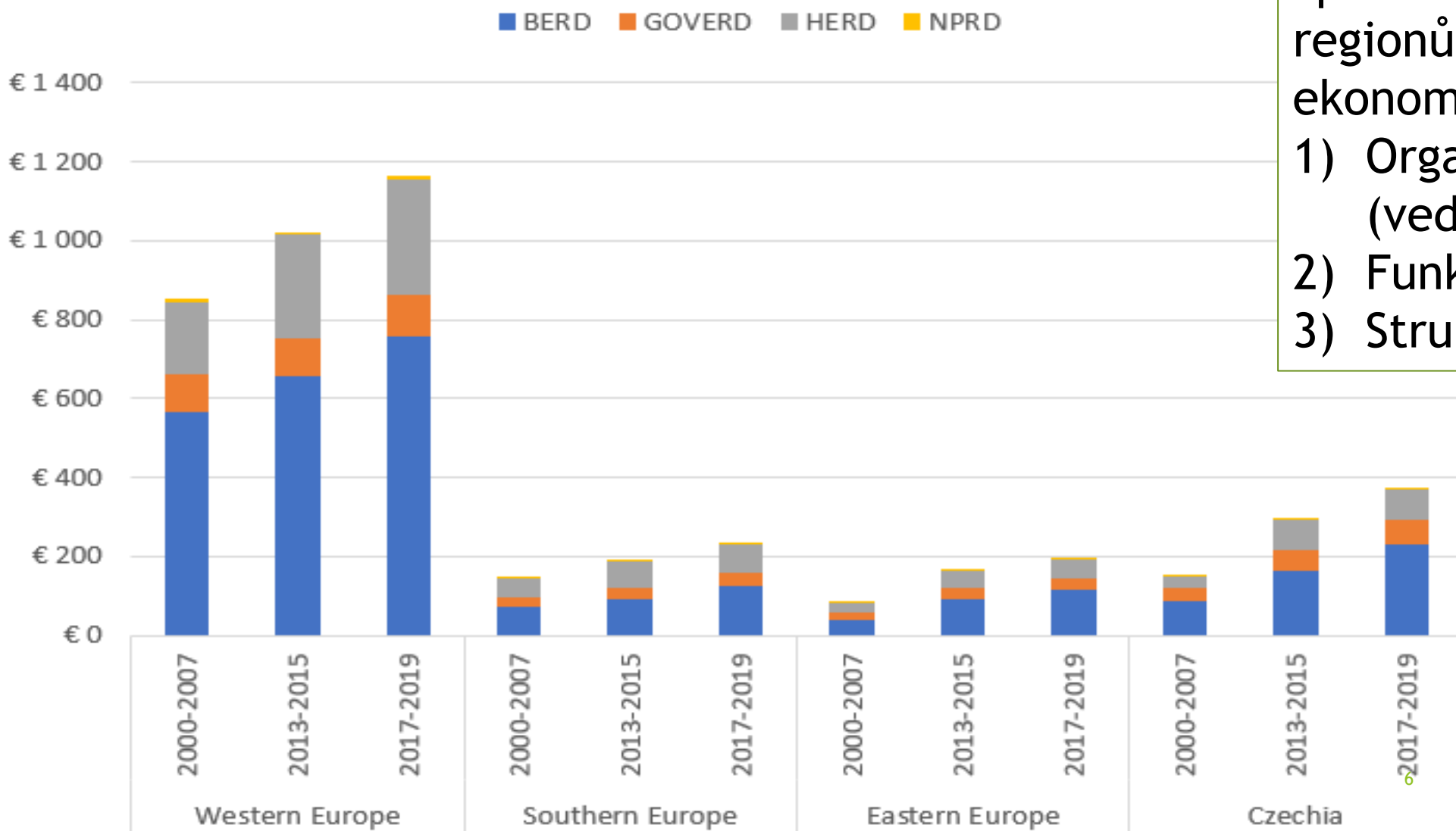
1. Subsystém tvorby znalostí
(VaV)

2. Subsystém ekonomického
zhodnocení (firmy)

3. Institucionální rámec - kvalita veřejné správy a zprostředkujících organizací (VTP, IC, ...) a jejich podpůrných politik, míra profesionality, důvěry, dostupnost vnějších finančních zdrojů, regionální identita, image regionu,....

Výše a struktura výdajů na VaV dle evropských makroregionů

Σ Dokládá hluboké rozdíly ve způsobu zapojení států a regionů do globální ekonomiky:

- 1) Organický mód (vedoucí firmy a T1)
- 2) Funkční mód (T2, T1)
- 3) Strukturální (T3, T2)

Klíčové myšlenky teorie RIS

- ▶ 1) mezi prostorově blízkými aktéry probíhá **vzájemné učení** (záměrné i spontánní)
- ▶ 2) důležitá je existence aktérů, kteří dosahují **kritické velikosti v mezinárodním kontextu**
- ▶ 3) **minulost aktéra ovlivňuje jeho přítomnost i vnímání budoucnosti** (jedinec, firma i region)
- ▶ 4) zásadní pro RIS je **existence leaderů**, kteří mají:
  - ▶ i) **ambici, vizi,**
  - ▶ ii) **cítí spoluzodpovědnost za regionální inovační systém**
  - ▶ iii) a jsou schopni dosahovat a udržovat **konsensus**

P. Cooke:

klíčovou roli regionů potvrzuje mj.:

- i) **význam orgánů krajské správy-** (legisl. kompetence, zdroje, know-how), **brzda nebo katalyzátor rozvoje?**
- ii) **selektivní lokalizace VaV center globálních firem**

Vývoj RISů pohání aktivita aktérů - záleží na síle i směru (tj. dovnitř organizace nebo i za její hranice?)

- ▶ **I. Vnitro-organizační - aktivita** směřující „dovnitř“ dané organizace, tj. zlepšení fungování firmy, VŠ, veřejné správy - častá, liší se formou, intenzitou a sofistikovaností
- ▶ **II. systémová aktivita - vzácnější -** směřovaná za hranice dané organizace, tj. na úroveň regionálního ekosystému
- ▶ **Vyspělé regiony -** silná „vnitro-organizační“ aktivita, ale i silná a sofistikovaná systémová aktivita
- ▶ Oba typy aktivit navíc musí být **vzájemně provázané**, aby docházelo k synergiím

Cíle systémové aktivity - dosažení změny až nové vývojové trajektorie

„Od těžby uhlí k těžbě dat“ (Ivo Vondrák)

4 hlavní typy systémových aktivit:

Vytváření a získávání znalostí

Legitimizace změny

Utváření trhů

Modifikace regionálních aktiv

Nástroje:

- koordinace významných reg. aktérů dosažením shody na společných zájmech,
- rozvíjení vzájemné spolupráce a důvěry mezi aktéry
- propojení, ev. sdílení zdrojů

Na čem závisí síla systémové aktivity v regionu?

Na pochopení, že pro úspěch firmy a výzkumné organizace je důležitá kvalita „okolí“

Na přijetí spoluzodpovědnosti za kvalitu „okolí“, tj. RIS.

Na úrovni sociálního kapitálu a míře důvěry

Na regionální identitě

V případě někt. aktérů (veřejná správa) také na legisl. kompetencích

Hlavní výzva v rámci kultivace RIS

Posílit zejm. systémové aktivity a provázat je s aktivitami realizovanými v rámci jednotlivých organizací (firem, univ, VaV, NNO, apod.)

Tj. dva (propojené) pilíře inovační politiky:

1) Podpora jednotlivým firmám, příp. výzkumným organizacím (PlatInn, Starcube....)

2) **Systémové aktivity** - obousměrné sdílení informací a znalostí - kvalitní **zpětná vazba**, tj. nejen informace o problémech a příležitostech, ale i „**systém včasného varování**“ (Velvet Innovation Meetups, inovační platformy, aktivity v oblasti rozvoje LZ apod., 120´ pro inovace).

(Další) důvod pro kultivaci RIS: existuje vztah mezi kvalitou RIS a typem vývojové trajektorie odvětví v regionu:

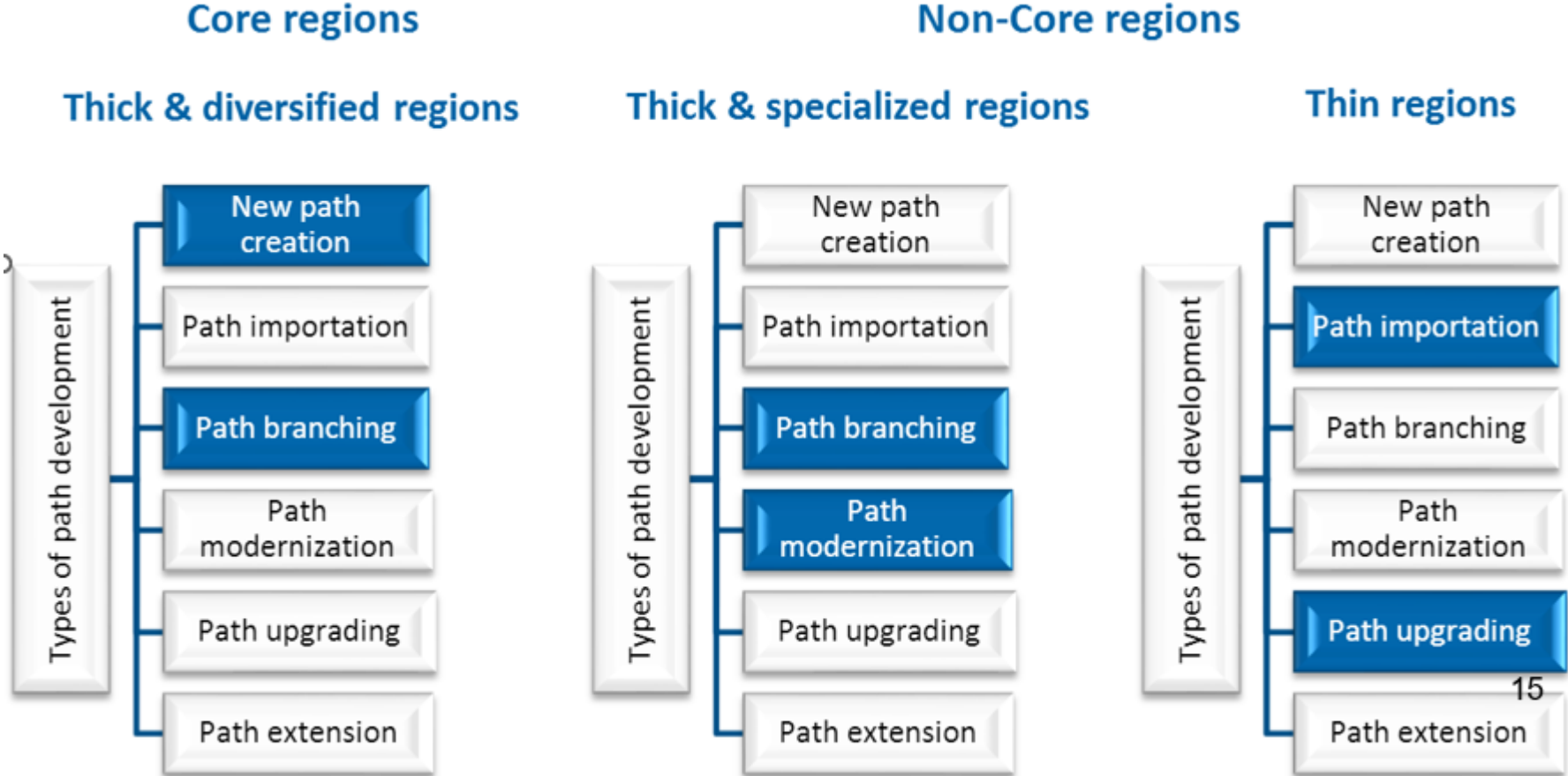
Trajektorie	Definice
New path creation	Vznik nových odvětví založených na radikálně nových technologiích, objevech, obchodních modelech
Path branching (related, unrelated)	Diverzifikace výroby do nových příbuzných či nepříbuzných oborů
Path modernization	Významná změna trajektorie založená na aplikaci nových technologií do tradičního odvětví
Path upgrading	Významná změna zapojení firem do globálních produkčních sítí
Path importation	Nová trajektorie založená na získání investorů z vně regionu v dalším/novém oboru
Path extension	Pokračování stávající trajektorie pouze s dílčími změnami

Přínosy

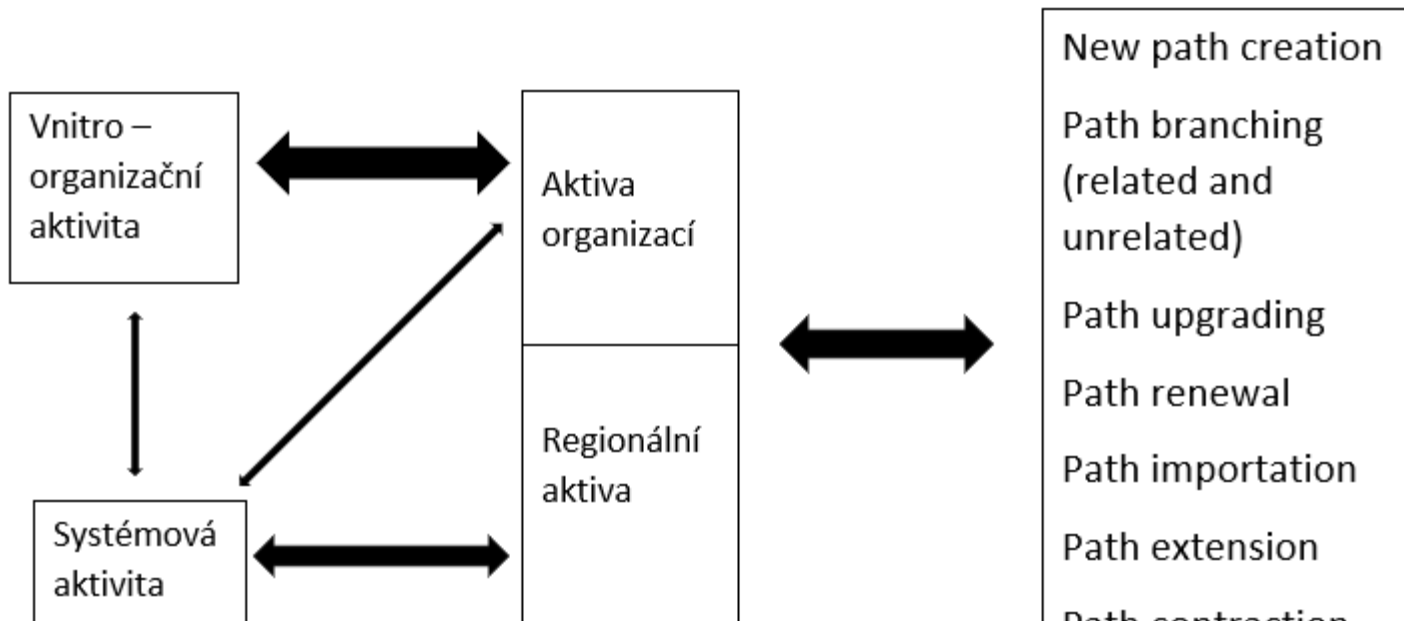
náklady

rizika

Kvalita RIS a typ vývojové trajektorie

Aktivita aktérů, aktiva a vývojové trajektorie odvětví (často slabá a málo provázaná systémová aktivita)

New path creation
Path branching
(related and
unrelated)
Path upgrading
Path renewal
Path importation
Path extension
Path contraction
Path downgrading
Path delocalisation

Inovační platformy,
krajská rada pro inovace,
pracovní skupiny,
120'' pro inovace,,
práce s talenty,
image regionu,
....
Lze lépe provázat?

Legenda:

- silná vazba
- střední vazba
- slabá vazba

Odvětvojový, regionální pohled firemní úroveň:

Některé (ambiciózní) strategie firem (frekvence, zkušenosti?)

- ▶ **Organizační sukcese** - postupný přesun na náročnější trhy (*Škoda Auto*)
- ▶ **Funkční upgrading** - získání nové funkce s vyšší přidanou hodnotou (*Foxconn*)
- ▶ **Mezisektorový upgrading** - zkušenosti z globálních produkčních sítích využity v jiném (příbuzném i nepříbuzném) oboru, ideálně i blíže koncovému trhu - umožní růst firmy a větší odolnost (*Mikrotechna - letecký průmysl - elektronová mikroskopie*).

3 fáze zdůvodnění realizace inovačních /průmyslových / regionálních politik

1) vyrovnání hřiště (řešení nerovností ve vybavenosti území infrastrukturou, podpora VaV organizací a VŠ v méně rozvinutých regionech apod.).

2) snaha odstranit systémové selhání - nedostatek informací, slabá kooperace mezi aktéry, různé typy uzamčení (technol., politické, kognitivní) a různé nedokonalosti národních a regionálních inovačních systémů

3) napomáhat cílené transformaci společnosti s cílem reagovat na velké společenské výzvy (geopolitická nestabilita, klimatická změna, cirkulární ekonomika, digitalizace, odolnost/resilience...).

Σ 3. Důvod pro kultivaci RIS - nejen podpora konkurenceschopnosti, ale i schopnosti reakce na velké společenské výzvy

**PROJEKT: „BRIDGE TO MED-TECH
SUCCESS“**

Shrnutí: hlavní důvody, proč posilovat RIS

- ▶ 1) Úspěch firmy, univ., apod. nezáleží jen na ní, ale i na kvalitě jejího okolí
- ▶ 2) Souvislost mezi kvalitou reg. inov. systému a vývojovou trajektorií odvětví v regionu
- ▶ 3) Souvislost mezi kvalitou reg. inov. systému a pozicí firem v GPN, tj. způsob zapojení do glob. ekonomiky
- ▶ 4) Souvislost mezi kvalitou reg. inovačního systému a schopností reagovat na velké společenské výzvy (klíma, geopolitika → velká restrukturalizace globálních produkčních sítí i vznik nových)

Závěr

- ▶ Nejvíce podceněná je systémová aktivita čili koordinované úsilí aktérů o posílení RISu a realizaci ambiciózní trajektorie.
- ▶ Potřeba podporovat nejen funkční **upgrading** firem v glob. produkčních sítích (přímo ve firmách i nepřímo, tj. posílením RIS),
- ▶ ale i start-upy s globální ambicí
- ▶ změna zapojení do glob. ekonomiky (tj. ze strukturálního do funkčního módu)

Děkuji Vám za
pozornost
a
ať se našim
firmám i
ekosystémům
daří!

